



LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Karin Lundborg
Enhetschef
010-2245286

YTTRANDE
2016-01-15

Diarienummer
281-32333-2015

Sida
1(3)

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Statskontorets rapport: Avgifter i livsmedelskontrollen, förslag på en mer effektiv avgiftsfinansiering

Ert dnr N2015/05104/DL

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har getts möjlighet att yttra sig över Statskontorets rapport – Avgifter i livsmedelskontrollen, förslag på en mer effektiv avgiftsfinansiering (2015:17)

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen anser att det huvudsakliga problemet med att avgifterna för livsmedelskontroll brister i legitimitet är att den kontroll kommunerna ska göra inte utförs i tillräcklig omfattning. Vi anser inte att Statskontorets förslag att möjliggöra efterhandsbetalning löser detta problem.

Att ge möjlighet till efterhandsbetalning riskerar att ge olika konkurrensförutsättningar mellan företag i olika kommuner. Vissa kommuner kommer att utföra kontroll, ställa krav på företag att rätta till brister samt ta avgift för kontrollen. Andra kommuner kommer inte att göra någotdera.

Vi anser istället att ökad samverkan kombinerat med ökade sanktionsmöjligheter i de fall kontrollmyndigheter inte utför tillräcklig kontroll har bättre förutsättningar att skapa den kontroll Sverige behöver och se till att den är finansierad på ett rimligt sätt.

Om kontrollen uppfattas som god och heltäckande kommer också legitimiteten för avgifterna att öka.

Synpunkter på betänkandets förslag

Synpunkterna följer dispositionen i kapitel 7.

En förenklad riskklassningsmodell

Vi anser att riskklassningen på något sätt behöver förtydliga hur omfattande en kontroll ska vara. Detta kan ske antingen genom att modellen visar hur lång tid kontrollen på en anläggning förväntas ta, eller genom att innehållet i kontrollerna på anläggningar definieras. Att enbart räkna kontroller i antal besök istället för antal timmar kan ge kommunerna incitament för en ytligare kontroll som kan utföras på kortare tid. Det blir kanske inte alltid inspektörens professionella bedömning som avgör hur lång tid en kontroll ska ta, utan den chef/samordnare som skapar kontrollplanen.

Vi anser också att den modell för beräkning av taxa som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) tagit fram kan förenklas och bli mer transparent. Detta gäller framförallt den excel-fil som används som verktyg. Då främjas förståelsen och förhoppningsvis även legitimiteten för avgifterna.

Efterhandsbetalning av kontrollavgifter bör bli möjlig

Vi instämmer i att utebliven kontroll undergräver förtroendet för avgiftssystemet. När vi reviderar kommuners livsmedelkontroll ser vi ibland att den planerade kontrollen fått stå tillbaka för annan verksamhet, och därför inte utförts i tillräcklig omfattning. Ibland är medvetenheten om konsekvenserna av detta liten hos kontrollmyndigheterna.

Men att okritiskt öppna för efterhandsdebitering utan att öka kraven på att kontroll genomförs riskerar att leda till snedvriden konkurrens och en ännu sämre livsmedelskontroll. Efterhandsbetalning kommer troligen inte att leda till jämnare kontroll, utan tvärtom öka spridningen ytterligare mellan ”bra” och ”dåliga” kommuner. Dessutom ökar orättvisan mellan företag i de kommuner som både genomför kontroll, ställer krav på verksamheterna och tar betalt, och företag i kommuner som varken utför kontroll eller tar betalt.

Länsstyrelsens erfarenheter från avgifter inom hälsoskyddstillsynen är att kommuner som inför årlig avgift utför mer hälsoskyddstillsyn på fler anläggningar än de gjorde innan årlig avgift införts. Efterhandsbetalning av kontrollavgifter kan i vissa fall leda till att kommuner strävar efter att få så höga intäkter som möjligt och därmed utför så många kontroller som möjligt. Men vanligare blir sannolikt att incitamentet hos kommunerna att utföra kontroll minskar, och om mindre kontroll genomförs minskar intäkterna och därmed tillgänglig personal som kan utföra kontrollen. Vi befärar därför att fler kommuner än idag kommer att utföra mindre kontroll än vad som är deras uppdrag.

Förslag för att åstadkomma ökad kommunal samverkan

Vi instämmer i att många kommuner, framförallt små kommuner, skulle vinna på att samverka. Vår erfarenhet är att samverkan inom kommunövergripande organisationer fungerar bäst om drivkraften finns hos inspektörerna, samtidigt som det finns en tydlig ledning i samband med och efter sammanslagning/samverkan till kommunövergripande organisationer.

Att länsstyrelserna ska arbeta aktivt för en ökad kommunal samverkan är bra, men det framgår inte tydligt vad Statskontoret avser. Om ett sådant uppdrag åläggs länsstyrelserna bör det förtydligas om det främst avser samordning i form av projekt och fortbildning som främjar kvalitet men inte direkt ökar antalet kontroller, eller om det också inkluderar att arbeta för organisatoriska förändringar (sammanslagning av nämnder och/eller förvaltningar, eller att en nämnd ”köper” kontroll av en annan kommun).

Vi ser ingen anledning till att uppdraget ska avgränsas till enbart livsmedelskontrollen. Det finns behov av att främja samverkan på olika nivåer även inom andra områden där kommunala nämnder med ansvar inom miljö- och hälsoskyddet bedriver myndighetsutövning, till exempel miljö- och hälsoskyddstillsyn.

Vi anser att länsstyrelsens arbete för ökad kommunal samverkan kan utvidgas till att omfatta flera områden där kommunala nämnder med ansvar inom miljö- och hälsoskyddet bedriver myndighetsutövning. Uppdraget bör riktas till myndigheten. Det är angeläget att det med ett sådant uppdrag följer tillräckliga resurser för genomförandet.

Förslaget tar inte upp något krav på kommunerna att öka sin samverkan på eget initiativ. Vi anser att SKL bör kunna bidra med vägledning och stöd till kommunerna.

Ett mer aktivt Livsmedelsverk

Vi instämmer i Statskontorets förslag att Livsmedelsverket ska agera tydligare när verket upptäcker brister i kontrollen. Rätten att ställa krav på den kommunala kontrollen bör utnyttjas i högre utsträckning än vad som skett tidigare. En sådan rätt bör kombineras med befogenheter att besluta om vite. Resurserna hos Livsmedelsverket måste anpassas för att ge möjlighet att handlägga dessa krav. Rollfördelningen mellan Livsmedelsverkets regionala samordning och länsstyrelserna behöver förtydligas.

Livsmedelsverket har redan idag mandat att överta kontrollansvar för vissa anläggningar. Att överta kontrollansvar för samtliga anläggningar i en kommun som misskött sin kontrollskyldighet kräver dock mycket planering, bemanning m.m., och kan inte ske snabbt. Vi anser att det är osäkert om en sådan möjlighet skulle komma att utnyttjas. Vi är därför tveksamma till att en sådan lagförändring behövs.

Vi instämmer med Statskontoret i att rapporter från utförd kommunrevision kan, och i vissa fall bör, skickas till kommunstyrelsen i den reviderade kommunen. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för alla nämnders verksamhet, och bör uppmärksammas på om någon nämnd inte lever upp till de lagkrav som finns.

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze, efter föredragning av enhetschefen Karin Lundborg. I handläggningen i övrigt har länsmiljöingenjören Lotta Sahlin Skoog och länsjuristen Katarina von Heideken deltagit.

Lisbeth Schultze

Karin Lundborg

Yttrandet är digitalt bekräftat och saknar därför namnunderskrifter.